cyberenquêtes, le cybercampus, la cyberformation, le cybermarchandisage, la cyberstratégie [9].

Нові інформаційні технології зробили свій внесок у загострення проблеми злочинності: по-перше, відкрилися ширші технічні можливості для злочинців, по-друге, новий спосіб злочинів і правопорушень народили ***cybercriminalité*** (кіберзлочинність) . Широковживаним є термін ***cybercrime*** або ***cybercriminalité*** на позначнння злочинної діяльності з використанням інформаційних систем і мереж.

Світ Інтернет-злочинності представлений неологізмами ***le cyberpornographie, les bidouilleurs*** (hackers), ***les arnaques par Internet, le cyberterrorisme, la cybersécurité, E-Qaïda, le cyberattaque, le cyberattentat, la guerre de l'information*** : *"Mais enfin, qu'est-ce que* ***la cybercriminalité****?.. Les arnaques commerciales existent depuis toujours, les arnaques téléphoniques depuis des décennies, et nous avons aujourd'hui les* ***arnaques par internet"*** [17] ; *"Paradoxe du* ***cyberterrorisme****: il préoccupe, mais il ne s'est – heureusement – pas encore réalisé. Selon Dorothy Denning, il devrait être défini comme "l'usage calculé de* ***cyberattaques*** *ou la menace de celles-ci pour susciter la peur". "Peur", explique-t-elle, est le mot clé: il faudrait qu'un* ***cyberattentat*** *cause le même choc sur une population que l'explosion de bombes"* [16]]; *"Le terrorisme est-il réfugié dans le* ***cyberespace*** *? Le Web remplace-t-il l'Afghanistan dans son rôle de sanctuaire ? Faut-il dire désormais* ***E-Qaïda****, avec E comme électronique ?"* [10].

Інтернет перетворився на ельдорадо для букмекерів і круп'є. За останнє десятиліття 15 000 ігрових сайтів (***les jeux en ligne***) відкрили свої портали кібергравцям (***cyberjoueurs***) [5, p. 107]. Цей віртуальний бізнес контролює співтовариства Інтернет-гравців (***sociétés d'e-gamings***), віртуальні казино (***les casinos virtuels***), зали для гри в покер (***les salles de pokere virtuels***).

Дуже часто небезпечним супутником ігор по мережі стає кіберзалежність (***cyberaddiction***) : *"Alexandre est accro aux MMORPG, ces* ***jeux de rôles en ligne*** *massivement* ***multi joueurs****...Pour "****débrancher****", il est parti en vacances à l'étranger, vacances qu'il a finalement passées... au* ***cybercafé*** !" [8, p. 11].

Розглянутий матеріал свідчить, що інформаційна революція є одним з найвпливовіших чинників як стосовно різних аспектів громадського життя, так і, відповідно, стосовно лексичних і лексико-семантичних інновацій, спрямованих на збагачення словникового складу сучасної французької мови.

1. Benhamou B., Sorbier L. Souveraineté et réseaux numériques // Politique étrangère. – №3. – 2006. – P. 519-530. 2. De La Coste P. La gouvernance internationale de l'Internet// Politique étrangère. – №3. – 2006. – P. 507-518. 3. Franco R. La fracture numérique : diagnostic et parades // Politique étrangère. – №3. – 2006. – P. 531-544. 4. Geo Ado. – Novembre, 2006. – P. 50-54. 5. L'Expansion. – Juillet-aout 2007. 6. Le français dans le monde. – Mais-juin 2007. 7. Le nouvel Observateur. – 24-31 mais 2006. 8. Sciences Humaines. – Aout-septembre 2007. 9. http://cybermercatique.free.fr/c3.html 10. http://cyberpolice.over-blog.com/categorie-7447.html 11. http://www.admi.net/jo/20061026/CTNX0609572K.html 12. http://www.bulletins-electroniques.com/rapports/smm07_021.htm 13. http://www.commentcamarche.net/entreprise/e-commerce.php3 14. http://www.lelezard.com/actu/4440/cybercommerce-la-mode-surpasse-l-informatique.html 15. http://robotchirurgie.blogspot.com/2005/05/la-tlchirurgie-confrence-du-26- mai.html 16. http://www.terrorisme.net/info/2002/025_cyberterrorism.htm 17. http://www.vecam.org/article657.html

Надійшла до редколегії 20.05.10

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

О. Калустова, канд. філол. наук, доц.

ТЕМА ЯК ОСНОВА ПОРІВНЯННЯ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Порівняння розглядається як пізнавальна операція, стилістична фігура і метод дослідження. Позначаються перспективи міжжанрових та міжстильових порівнянь у перекладознавстві. Обґрунтовується поняття теми як основи порівняння у перекладознавчих дослідженнях текстів різних жанрів та стилів.

Ключові слова: переклад, порівняння, порівняльний метод, тема, стиль, жанр.

Сравнение рассматривается как познавательная операция, как стилистический приём и как метод исследования. Обозначаются перспективы межжанровых и межстилевых сравнений в переводоведении. Обосновывается понятие темы как основы сравнения в переводоведческих исследованиях текстов разных жанров и стилей.

Ключевые слова: перевод, сравнение, сравнительный метод, тема, стиль, жанр.

The comparison is analysed as a cognitive operation, a figure of speech and a method of investigation. Perspectives of interstyle and intergender translatology investigations are defined. A concept of theme is grounded as a base of comparison to apply the contrastive method to the translatology investigation of texts through genders and styles.

Key words: translation, comparison, contrastive method, theme, gender, style.

Характерною рисою сучасного розвитку теорії перекладу є перехід від створення загальних моделей перекладу з максимально високим ступенем абстракції до перекладознавчих досліджень у конкретних парах мов, а також у конкретних стилях та жанрах. Активні наукові дослідження проблем перекладу текстів різних стилів та жанрів (художній переклад, переклад наукової та технічної літератури, проблеми перекладу ділового листа, рецензії, патенту, вербальної ноти тощо) відкривають шляхи для переходу до міжстильових та міжжанрових перекладознавчих порівнянь. Про те, що це питання вже назріло, свідчить, зокрема, звертання науковців до таких проблем як граматичні трансформації у перекладі текстів наукового та художнього стилів (у дослідженнях О.О. Мушніної), модель перцепції перекладів драматичних та епічних творів (у статті М.О. Павлова).

Порівняння залишається у перекладознавстві одним з основних методів дослідження. Воно є неодмінно присутньою у дослідженнях операцією вже за самим визначенням перекладу. Порівнюються першотвір і переклад або їхні відрізки, переклади, виконані різними перекладачами і на різні мови, тощо.

Вихід на якісно нові порівняння обіцяє якісно нові знання. Тому порівняльні міжжанрові та міжстильові дослідження видаються нам дуже заманливими. Разом з тим, для розвитку таких досліджень важливо розглянути методологічне питання про основу порівняння. Метою нашої теоретичної розвідки є обґрунтування теми як основи, на якій можна порівнювати переклад таких різних за стильовою приналежністю текстів як, приміром, художні, наукові, офіційні.

Для повноти дослідження ми вважаємо за необхідне провести комплексний аналіз порівняння: як пізнаваль-

© Калустова О., 2010

ної операції, стилістичного прийому, методу в перекладознавчих дослідженнях.

Плідність порівняння як пізнавальної операції беззаперечна. У різній формі воно присутнє практично у кожному акті пізнання предметів, явищ, процесів. Це відбилося у вислові "все пізнається у порівнянні". Людина пізнає предмети та явища оточуючого світу, порівнюючи їх із собою, своїми почуттями, думками, діями. Такий тип порівнянь виявляється як антропоморфізм, як приписування предметам та явищам ознак та властивостей людини, наприклад: *ніжки стола, голова потягу, вітер співає*. Порівняння проводиться й у протилежному напрямку, коли людина порівнює свій світ зі світом оточуючої природи, приміром: *гілки влади, хвіст з англійської мови, злетіти думками у височінь*. Першим кроком до порівняння двох предметів стає їх зіставлення, при якому ці предмети ставляться для спостереження поруч, фізично або умоглядно. Пізнавальна активність спостерігаючого суб'єкта спрямовується на те, щоб знайти в них якусь спільну ознаку, властивість, яка стає основою для порівняння. Спільне, що виділяється при зіставленні двох предметів як основа порівняння, утворює так зване tertium cōmparationis, тобто "третє у порівнянні", відносно якого у порівнюваних предметах можна виділити ще й диференційні ознаки.

Порівняння допомагає виявити у порівнюваних предметах збіги та розбіжності і тим самим сприяє формуванню і збагаченню понять про предмети, більш глибокому проникненню у природу речей.

Множинність об'єктів порівняння є передумовою виявлення в них закономірності, яка розуміється як об'єктивно існуюче і регулярно повторюване суттєве відношення. Об'єкти пізнання порівнюються попарно, і порівняння утворює ланцюжок, який може складатися в єдину багатоступеневу операцію, що формує цілісне знання. Виявлення закономірностей супроводжується відсіюванням випадкового, нерегулярного, несуттєвого. Сприятливою для цього обставиною є схожість або навіть однотипність об'єктів пізнання.

Порівнювати можна не лише однотипні предмети, в яких основа порівняння виступає наочно, а й різнотипні. Порівняння, здавалося б, непорівнюваного здатне принести неочікуване інколи знання. Порівняння різнотипних об'єктів сприятливе для виявлення розмаїття властивостей та ознак, відсутнього в об'єктах однотипних.

Важливими складовими порівняння як пізнавальної операції є, таким чином, те, що порівнювані предмети чи явища мають спільну властивість, яка виступає основою порівняння, і що операція спрямована на виявлення збігів та розбіжностей між порівнюваними об'єктами.

Порівняння-пізнавальна операція лежить в основі порівняння-стилістичного прийому, який, можна сказати, полягає в тому, що результат певної пізнавальної операції фіксується у вигляді відповідної стилістичної фігури. У структурі цієї фігури виділяються перший член порівняння – порівнюваний об'єкт, другий член – той, з яким проводиться порівняння, та третій член, що виступає основою порівняння. Цей останній може бути експліцитним або імпліцитним. Приміром, у порівнянні "бути голодним як вовк" основою порівняння слугує стан голоду, в якому може перебувати людина і який вважається характерним станом вовка. У порівнянні "триматися як воша за кожух" спільна основа не експлікована. Таке порівняння потребує для сприйняття додаткових ментальних операцій, у процесі яких виводиться спільна ознака двох членів порівняння – триматися ціпко. Сприйняття порівняння з неексплікованою основою є багатоступеневим, і обов'язковим етапом у ньому стає виявлення характерної властивості другого члена порівняння, яка виступає як tertium cōmparationis.

У перекладі порівняння з імпліцитною основою створюють подвійну проблему: перекладач має провести необхідні ментальні операції, щоб віднайти у порівнянні його основу, і потім відтворити його так, щоб адресат перекладу теж зміг адекватно декодувати порівняння. Розглянемо приклад з оповідання П. А. де Аларкона:

Un abuelo mío, un García de Paredes, un bárbaro, un Sansón, un Hércules, un Milón de Crotona, mató doscientos franceses en un día... [8].

Був такий собі Гарсіа де Паредес, мій предок – варвар, справжній Самсон, Геркулес чи Мілон Кротонський, – за один день він убив двісті французів [1, с.97].

У наведеному прикладі другий член порівняння багатокомпонентний, у ньому містяться загальний іменник bárbaro і низка особових імен. Їх має об'єднувати у це перерахування певна спільна ознака, яка і приписується першому члену порівняння – герою оповідання. Усі названі особи – міфічні та історичні – прославилися своєю надзвичайною силою, сміливістю та відвагою. Саме такі риси характеру виявляє у героя оповідання наведений в уривку факт і підтверджують подальші події. Переносне значення іменника bárbaro, яким в іспанській мові позначають людину відважну, рішучу до безоглядності [9, p.264], цілком узгоджується з цими рисами і органічно вписує загальний іменник у перелік особових імен. Декодуванню порівняння і виявленню його основи сприяє й граматично однорідне оформлення компонентів другого члена порівняння. Виразність порівняння посилюється неозначеним артиклем в емфатичній функції, який супроводжує кожен іменник – як загальний, так і власні.

У перекладі з цією основою порівняння не узгоджується слово "варвар". В українській мові воно означає 'дикун, некультурна, малосвідома людина', 'жорстока, груба людина' [6, с.291]. Отже, від самого початку у другому члені порівняння задається зовсім інша ознака, ніж в оригіналі, яка до того ж ніяк не підтримується подальшим переліком особових імен. Прикметник "справжній", що відтворює ту емфатичну функцію, яку виконує в оригіналі неозначений артикль, відсунутий з початкової позиції у переліку до позиції перед другим іменником, що поділяє перелік на дві частини. Через це, а також через різнорідність рис характеру порушується цілісність другого члена порівняння, як семантична, так і граматична. Її руйнації сприяє й сполучник "чи" перед останнім іменем. Він змінює відношення повторюваності, яке в оригіналі допомагає виявити семантичну ознаку, спільну для всіх іменників, на відношення вибору, яке, навпаки, ускладнює операцію виявлення спільної ознаки. Через неадекватність лексичних та граматичних трансформацій ускладнюються умови для декодування порівняння і порушується його цілісність та образність.

Проаналізований приклад показує, що порівняння як стилістичний прийом зберігає ознаки, що поєднують його з порівнянням як пізнавальною операцією, і водночас набуває певних специфічних рис. Стилістичний прийом порівняння, так само як і пізнавальна операція, ґрунтується на наявності спільної основи у порівнюваних об'єктах та їх попарному порівнянні, яке може бути багатоступеневим. Характерною рисою стилістичного прийому є те, що порівняння розгортається у межах лише спільної ознаки порівнюваних об'єктів, а їхні відмінні ознаки залишаються поза увагою.

При багаторазовому і послідовному проведенні операції порівняння складається порівняльний метод дослідження. Порівняння як дослідницький метод також спирається на виділення у досліджуваних об'єктах спі-

льної властивості чи ознаки, яка стає основою порівняння. Перекладознавче порівняння одиниць двох мов має за основу їхні значення та функції, які вони можуть виконувати. При аналізі текстів оригіналу та перекладу порівнюватися можуть окремі фрагменти текстів або тексти в цілому. Основою порівняння є, якщо говорити у загальних термінах, зміст мовленнєвого твору та функції, що їх виконують у тексті порівнювані мовні одиниці. Порівняння виявляє збіги та розбіжності у представленні змісту та функцій засобами вихідної та цільової мов. Порівняння різних перекладів допомагає виявити інваріантне та варіантне, особливості індивідуальної манери автора та перекладачів. Така операція порівняння є багатоступеневою, оскільки переклади порівнюються кожний окремо з оригіналом і потім між собою.

Як уже зазначалося, однотипність об'єктів порівняння полегшує виявлення закономірного. Не випадково перекладознавчі дослідження проводяться переважно у межах певного типу текстів, який часто визначається за їхньою стильовою чи жанровою приналежністю. Порівняння різнорідних паралельних текстів повніше висвітлює розбіжне і допомагає краще їх зрозуміти. Цим пояснюється прагнення розширити простір для наукових розвідок, яке спонукає перекладознавців виходити за межі стилю та жанру.

Міжстильове перекладознавче порівняння присутнє вже у функціональній теорії перекладу, де в якості tertium cōmparationis виступає функція тексту. М.О.Павлов порівнює моделі сприйняття перекладних текстів, що належать до епічного та драматичного родів літератури [5]. О.О.Мушніна досліджує граматичні трансформації у перекладах текстів наукового та художнього стилів [4]. Логічним розвитком досліджень жанрово-стилістичної домінанти у різних текстах може стати міжжанрове та міжстильове перекладознавче порівняння на основі домінанти. Як видно з наведеного переліку, в якості основи і водночас об'єкта перекладознавчого порівняння текстів різних стилів виступають то позамовний, комунікативний, чинник стилю, то їхні мовні вияви.

У цьому напрямку досліджень надзвичайно привабливою видається перспектива комплексного перекладознавчого порівняння текстів різних жанрів та стилів. Як відомо, уживання мовних одиниць у текстах такого чи іншого функціонального стилю має конвенційний характер і детермінується позамовними чинниками, в першу чергу, такими як тип комунікантів, мета і конкретні умови спілкування, зміст повідомлення. Комплексний підхід має включати аналіз того, яким чином впливають на ситуацію перекладу позамовні жанро- та стилеутворюючі чинники, яким чином це позначається на перекладацьких перетвореннях і якою є ієрархія факторів, що впливають на перекладацькі рішення.

Для розвитку порівняльних перекладознавчих досліджень паралельних текстів різних жанрів та стилів необхідно знайти адекватну основу порівняння, яка дозволить порівнювати, як діють позамовні чинники і як це виявляється у функціонуванні мовних одиниць у перекладі текстів різних жанрів та стилів, підказує ситуативна модель перекладу. Такою основою може бути тема спілкування. Необхідно від самого початку привернути увагу до того, що тема має позамовні витоки. Тема як предмет розмови, її предметна основа, співвідноситься з певною позамовною ситуацією, яка спонукає мовця до її обговорення із співрозмовником (співрозмовниками). Позамовна (предметна) ситуація стає стимулом до спілкування, породжує його мотив, що доповнюється цільовою настановою і складається у задум спілкування, який до пори існує у невербальній формі. У відповідності до мотиву, цільової настанови та спрямованості на адресат мовець моделює структуру повідомлення, після чого стає можливим перехід до його вербалізації. Тема як предметна основа спілкування, тема-задум, розгортається у свідомості мовця у формі предметно-схемного коду. В акті спілкування тема отримує своє лексичне вираження і граматичне оформлення.

Поняття теми, таким чином, має подвійний характер. Тема як предметна основа спілкування відбиває його комунікативний аспект. Тема у її лексичному вираженні, як вихідний пункт мовленнєвого твору, лежить у площині лінгвістичній. У перекладознавчому аналізі тема дозволяє об'єднати комунікативний та лінгвістичний аспекти.

Подвійне тлумачення теми відповідає розрізненню денотативної та мовленнєвої ситуації, проведеному В.Г.Гаком [2, с.19-22], і цілком узгоджується з ним, так само як і з дефініцією слова "тема": "Коло життєвих явищ, подій, що становлять зміст твору літератури, образотворчого мистецтва тощо; // Питання, що лежить в основі наукового дослідження; // Предмет розмови, лекції тощо" [7, с.503]. Розрізнення денотативної та мовленнєвої ситуації, або предметної ситуації та ситуації спілкування, лежить, як відомо, в основі ситуативної моделі перекладу, вихідним положенням якої є те, що одна й та сама предметна ситуація, тобто предмети та відношення між ними, може описуватися по-різному у різних мовах. Ця можливість пояснюється тим, що, як зазначає З.Д.Львовська, предмети мають безліч ознак і пов'язані між собою безліччю відношень [3, с.63].

Бачення одного і того самого фрагменту дійсності може бути різним не лише через розбіжності між культурами, а й з багатьох інших причин. Одна й та сама подія може стати предметом обговорення різними людьми, з різною метою, за різних обставин. Приміром, закінчення вищого навчального закладу стає предметною основою таких різнорідних мовленнєвих творів як документ про отримання вищої освіти та вітальна промова на урочистостях, присвячених його врученню. У першому випадку відправник повідомлення (навчальний заклад) засвідчує факт навчання володаря диплому, виконання ним навчального плану та присвоєння йому відповідної кваліфікації. У другому випадку основну увагу оратор приділяє самому процесу навчання, ролі цього періоду життя людини у формуванні її особистості, пройденому за цей час шляху та побажанням досягти успіхів у житті. В цих двох комунікативних ситуаціях реалізуються дві різні моделі предметної ситуації.

Модель предметної ситуації, яка формує змістову структуру мовленнєвого твору, детермінується ситуацією спілкування, такими її позамовними факторами, як склад і тип комунікантів, мета спілкування, конкретні обставини спілкування. Усе це знаходить своє вираження у функціонуванні в тексті мовних одиниць, насамперед лексичних номінацій самої теми. У нашому прикладі частина лексичних номінацій буде спільною в обох мовленнєвих творах, а інша частина буде диференційованою. І навіть одні й ті самі поняття можуть номінуватися по-різному: в дипломі має фігурувати повна назва навчального закладу, в той час як у привітанні повна назва доречна лише за спеціальних контекстуальних умов тощо.

Саме завдяки наявності в текстах різних жанрів та стилів лексики, що належить до однієї тематичної групи, ці тексти отримують основу для комплексного порівняння впливу позамовних чинників на переклад. Прийом порівняння на тематичній основі текстів, що належать до різних функціональних стилів, використовується у стилістиці для ілюстрації характерних мовних ознак стилів і розбіжностей між ними.

Підтвердження суттєвої ролі теми також знаходимо й у практиці спеціального перекладу. Одним із таких підтверджень є існування понять "переклад економічних текстів", "переклад юридичних текстів". Тексти включаються до цих груп за їхніми тематичними характеристиками, а не за стильовими чи жанровими. При цьому основною їхньою ознакою є висока насиченість економічною та юридичною, відповідно, лексикою. Роль теми підтверджується також тим, що в анкетах, які бюро перекладу пропонують заповнити перекладачам, зазвичай включено пункт про досвід перекладу текстів певної тематики. Тим самим на перший план висуваються обізнаність перекладача у певній предметній області і володіння ним відповідною лексикою як основні ознаки спроможності перекладача забезпечити якісний переклад текстів у відповідній галузі. Тип комунікантів, зміст текстів, які можуть варіюватися у кожній конкретній ситуації перекладу, стають чинниками другого порядку, так само як і жанрові та стильові характеристики текстів.

Тема може бути складною або складеною. Мовленнєвий твір може містити (і часто містить) більше ніж одну тему. Текст може мати одну загальну тему, в якій виділяються різні підтеми, через що можна говорити про тематику тексту. Завдяки цьому на тематичній основі можливо порівнювати не лише тексти, в яких обрана тема є єдиною чи головною, а й такі, в яких вона є однією з кількох тем. Приміром, у такому дипломатичному документі як вербальна нота завжди присутня дипломатична лексика. У той же час, нота містить ще одну тематичну групу лексичних одиниць. Саме ця лексика номінує основну тему ноти, вона є предметом повідомлення. Дипломатична лексика номінує вторинну за значенням тему – канал комунікації. Завдяки наявності дипломатичної лексики нота може порівнюватися з дипломатичними документами інших жанрів. Завдяки іншій групі лексичних номінацій, приміром, з теми візиту делегації, нота може порівнюватися з текстами інших жанрів та стилів, що містять лексичні номінації такої ж теми: програмою візиту, повідомленням про візит у засобах масової інформації, спогадами члена делегації в мемуарах тощо.

Тема як предметна основа спілкування, що має позамовну природу і виражається та розпізнається в тексті через лексичні засоби, відкриває можливість для поєднання у порівняльному перекладознавчому аналізі текстів різних жанрів та стилів комплексу комунікативних та лінгвістичних параметрів. Аналіз функціонування граматичних одиниць може проводитися на будь-якому матеріалі, оскільки вони присутні в кожному тексті і можуть розрізнятися лише частотністю вживання. Завдяки спільності лексичних номінацій у паралельних текстах різних жанрів та стилів, ці тексти можуть порівнюватися під кутом зору не лише граматичних, а й лексичних трансформацій. Якщо мовленнєвий твір має складну тематику, він може порівнюватися з іншими на основі однієї з тем. При цьому доцільно враховувати місце теми в загальній тематиці твору. У той же час, за лексичними номінаціями можна аналізувати такі комунікативні параметри як адресованість тексту, тобто його спрямованість на адресата, настанова відправника, яка виявляється у тема-рематичній організації тексту, функція тексту, мета спілкування, мета перекладу тощо.

1. Аларкон, Педро Антоніо де. Офранцужений. Пер. Ж. Конєвої // Аларкон, Педро Антоніо де. Трикутний капелюх. – К.: Дніпро, 1983. – С.96-104. 2. Гак Г.В. О моделях языкового синтеза // Иностранные языки в школе. – 1969. – № 4. – С.15-22. 3. Львовская З.Д. Теоретические проблемы перевода. (На материале испанского языка). – М.: Высш. шк., 1985. – 232 с. 4. Мушніна О.О. Граматичні особливості українського перекладу англомовної науково-технічної та художньої прози: Дис. ... канд. філол. н. Спеціальність 10.02.16 перекладознавство. – К., 2005. – 250 с. 5. Павлов М.О. Модель перцепції художнього тексту в перекладі творів епічного і драматичного жанрів // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Іноземна філологія. – 2002. – Вип.32. – С.50-56. 6. Словник української мови: В 11 тт. – К.: Наук. думка, 1970-1980. 7. Тлумачний словник української мови: У 4-х томах. – К.: Аконт, 1999. 8. Alarcón, Pedro Antonio de. El afrancesado // www.cervantesvirtual.com 9. Diccionario de la Lengua Española: En 2 tomos. – Madrid, 1992. – 2133 p.

Надійшла до редколегії 20.05.10

Т. Качановська, канд. філол. наук

МОРФОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ОБРАЗІВ ЯК ПРОБЛЕМА ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

У статті аналізується морфологічний склад однорідних рядів (тобто синтаксичних конструкцій, компонентами яких є однорідні члени речення) у французьких сонетах та їхніх українських перекладах, а також вивчаються тенденції, що спостерігаються при відтворенні найбільш поширеного в оригіналах типу цих конструкцій.

Ключові слова: поетичний переклад, сонет, паралелізм, однорідний ряд, синтаксичний контрапункт.

В статье анализируется морфологический состав однородных рядов (то есть синтаксических конструкций, компонентами которых являются однородные члены предложения) во французских сонетах и их украинских переводах, а также изучаются тенденции, наблюдаемые при воссоздании наиболее часто встречающейся в оригиналах разновидности этих конструкций.

Ключевые слова: поэтический перевод, сонет, параллелизм, однородный ряд, синтаксический контрапункт.

We analyse the morphological characteristics of homogeneous series (i.e., of syntactic constructions consisting of homogeneous members in a sentence) used by French sonneteers and their Ukrainian translators and study the tendencies observed on the rendering into Ukrainian of the dominant group of these constructions.

Keywords: poetic translation, sonnet, parallelism, homogeneous series, syntactic counterpoint.

У дослідженнях останніх років велика увага приділяється проблемам перекладу поезії, адже відтворення поетичних оригіналів у єдності змісту та форми є надзвичайно складним мистецьким завданням з огляду на асиметрію мовних картин світу[1]. Цей чинник зумовлює необхідність в аналізі ієрархічної співвіднесеності структурних елементів художнього твору і виявленні домінантних особливостей оригіналу, які підлягають обов'язковому відтворенню мовою перекладу [21, с. 181]. Однак, це питання ще й досі є недостатньо обґрунтованим [21, с. 182].

На такому тлі важливим об'єктом перекладознавчих досліджень є підтекст, який, зокрема, створюється повторюваністю окремих образів у контексті одного твору і всієї творчості автора взагалі [21, с. 183]. Ці образи пропонується поділяти на *семантичні* та *синсемантичні*, які виникають із сполучення композиційних, ритмікоінтонаційних та евфонічних особливостей віршованого тексту і які можуть вступати у взаємодію з семантичними образами, доповнювати та підсилювати їх [21, с. 183].

Одним із засобів створення синсемантичних образів є паралельні конструкції, різновидом яких є однорідні ряди, що є широковживаними у французьких сонетах,

[1] Короткий огляд робіт з цього питання наведено у [12, с. 6].

© Качановська Т., 2010